

Posudek oponenta disertační práce Mgr. et Mgr. Jany Draberové

“Vnímaná akademická účinnost žáků středních škol”

předkládané v roce 2018 na Katedře psychologie FF UK

I. Stručná charakteristika práce

Autorka předložila práci, v níž navazuje na své předchozí projekty, především pak na diplomovou práci, která se rovněž věnovala problematice vnímané akademické účinnosti u středoškolských studentů. V důsledku se pak tato práce stala pilotní studií pro obsáhlejší a propracovanější disertační práci. Cílem bylo vytvořit ucelený a efektivně využitelný diagnostický nástroj pro zjišťování vnímané akademické účinnosti žáků středních škol. V souladu se stanoveným tématem se teoretická část práce věnuje problematice vnímané akademické účinnosti a všem dalším relevantním tématům. Empirická část práce popisuje vývoj zmíněného diagnostického nástroje a jeho lokalizaci v České republice. Na tyto informace pak navazují zjištění ze statistických analýz získaných dat, jež dokládají reliabilitu a validitu vytvořené metody a zkoumají zjištěnou vnímanou akademickou účinnost středoškoláků z různých hledisek a v kontextu různých proměnných.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Teoretická část práce postihuje z mého pohledu všechny relevantní oblasti, jež se stanoveným tématem souvisejí. Zpracována je od obecnějších informací ke konkrétnějším, vymezuje téma vnímané akademické účinnosti také vůči dalším podobným konceptům. Těžiště práce tkví v empirické části, která nesmírně podrobně popisuje analýzy získaných dat, vyvozuje z nich další důsledky pro práci se vzniklou metodou a z různých úhlů pohledu vede k jasně vymezeným kritériím, podle nichž jsou v závěru vytvořeny normy pro vzniklý diagnostický nástroj. Pokládám za žádoucí, aby výstupy z předložené disertační práce byly publikovány a dostaly se k co nejširšímu spektru potenciálních uživatelům vzniklé metody.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura argumentace.

Práce je dle mého názoru adekvátně logicky vystavěná. Jednotlivé kapitoly i subkapitoly na sebe navazují, autorka zdůvodňuje, proč jsou zvolená témata důležitá, jak souvisejí s dalšími dílčími tématy i hlavním cílem práce. Teoretická a empirická část práce spolu korespondují, autorka se na fakta z teoretické části práci opakovaně odkazuje i při zpracování získaných dat, čímž čtenáři utvrzuje v přesvědčení, že je v tématu náležitě orientovaná a ví přesně, o čem a proč píše. Rovněž závěrečná diskuse přiměřeně konfrontuje údaje z teoretické části s daty získanými v empirické části a potvrzuje kritické uvažování autorky i její důkladnou znalost tématu a všech psychologických souvislostí.

2. Formální úroveň práce

Práce je psaná čtivě a srozumitelným jazykem, s minimálním množstvím překlepů. Dovolila bych si jen jednu drobnou připomínku – před spojkou „než“ se nepíše vždy čárka, obzvláště když nespojuje dvě věty, ale slouží pouze k porovnání informací.

Text je v obou částech práce doplňován, dokreslován a upřesňován za využití tabulek, grafů a schémat, jež vizualizují napsané informace a napomáhají přehlednějšímu a srozumitelnějšímu sdělení všech

údajů. Mimo to je vlastní práce doplněna dvaceti dvěma přílohami, které velmi detailně doplňují sdělené informace do celistvé podoby.

3. *Práce s prameny či s materiálem*

V teoretické části práce je uvedeno přiměřené množství tuzemských i zahraničních zdrojů, které autorka cituje v souladu s normou. Oceňuji, že se objevují odkazy na klasickou literaturu, která sloužila jako východisko pro vznik konceptů vnímané osobní účinnosti, resp. vnímané akademické účinnosti, ale zároveň jsou zde odkazy na nejaktuálnější studie, které byly v dané oblasti publikovány. Domnívám se, že autorka zachytila všechny soudobé studie v českém prostředí, které se nějak dotýkaly jejího tématu, i většinu zahraničních studií publikovaných v anglickém jazyce.

Z hlediska zpracování empirické studie stojí za pozornost, že autorka získala data od 1717 respondentů napříč celou republikou, ze tří hlavních typů středních škol (tj. jsou zastoupena gymnázia, střední odborné školy i střední odborná učiliště). Data následně velmi zevrubně analyzuje z mnoha různých úhlů pohledu. Všechny statistické postupy srozumitelně zdůvodňuje a vyvozuje z nich další kroky při zpracování získaného materiálu. Metoda se ukazuje jako reliabilní i validní, což je nesmírně důležité pro další práci s ní. Faktorová analýza i rozborů různých proměnných ve vztahu k vnímané akademické účinnosti pak vedly ke konečným rozhodnutím o postupech tvorby norem pro navržený dotazník. Prezentaci všech výsledků v empirické části práce pokládám za příkladnou ukázkou zpracování kvantitativní studie. Autorka si stanovila přiměřené množství hypotéz, k nimž se v průběhu další práce s daty vyjádřila. Stanovený cíl práce je naplněn přesně dle uvedených plánů.

4. *Vlastní přínos*

Jak bylo řečeno výše, za stěžejní pokládám empirickou část práce. Ačkoli si autorka uvědomuje jisté limity studie, domnívám se, že je vhodné vytvořený diagnostický nástroj publikovat, a tak zprostředkovat učitelům i poradenským pracovníkům, kteří pracují se žáky středních škol a mnohdy opakovaně hledají způsoby, jak tuto cílovou skupinu podnítit k zájmu o studium a podpořit jejich lepší studijní výsledky.

IV. Dotazy k obhajobě

Nutno říci, že některé dotazy, které mě při čtení práce napadaly, byly následně zodpovězeny v závěrečné diskusi. Přesto bych se ráda v průběhu obhajoby disertační práce vrátila k následujícím tématům:

- Autorka detailně rozebírá charakteristiky velmi rozsáhlého výzkumného souboru, který se jí podařilo získat. Je alespoň některá sledovaná proměnná (např. gender, zastoupení gymnazistů, studentů SOŠ a SOU) srovnatelná s rozložením v populaci ČR?
- Výsledky ukázaly, že zatímco v českém jazyce mají získaná data normální rozložení, v matematice nikoli. Napadá autorku nějaké vysvětlení, proč se data z tohoto hlediska tak diametrálně odlišují?
- Z analýz vnímané akademické účinnosti žáků s různými typy speciálních vzdělávacích potřeb vyplynulo, že nejvýznamnější dopad měla dyslexie a dyskalkulie, naopak například symptomy syndromu ADHD se ve výpovědích žáků signifikantně neprojeví? Lze toto vysvětlit nějak jinak?

než nedostatečně početným vzorkem zkoumaných respondentů? Nebo navrhuje autorka nějaký vhodný postup dalšího výzkumu v této oblasti?

- Jaké jsou další plány s uveřejněním vzniklého diagnostického nástroje? Do jaké míry může být využitelný i pro jiné obory studia, resp. jiné vyučovací předměty? Český jazyk a matematika na některých SOŠ a ještě více na SOU nebývají klíčové vyučovací předměty. To možná také vysvětluje zjištěné rozdíly mezi gymnaziálními studenty a studenty jiných středních škol. Na těchto školách by ale bezpochyby učitelé i poradenští pracovníci využili diagnostické nástroje, které povedou k intervencím zaměřeným na zefektivnění studia zvoleného oboru a odborných vyučovacích předmětů.

V. Závěr

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako „*prospěla*“.

V Praze 30. 11. 2018

PhDr. Lenka Krejčová, Ph.D.